

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1990 m. liepos mėn. 28 d. / July 28, 1990

Nr. 146(30)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Politinės kultūros posūčiai Lietuvoje

Kiekvienas svečias iš Lietuvos, mums papasakodamas apie įvykius tėvynėje, perteikia ne tik žinias apie mums svarbius įvykius, bet taip pat supažindina mus ir su jos dabartine politine kultūra. Ir tai labai svarbios mūsų svečių luktuvės. Be šios informacijos mes turėtume netikslų Lietuvos politinio gyvenimo modelį. Tai kliudytų mūsų pačių politinio darbo efektyvumui, nes būtume nuolat išmušami iš pusiausvyros viena po kitos staigmena iš Lietuvos.

Pati svarbiausia žinia: politinė kultūra Lietuvoje normalėja, darosi panašesnė į Vakarų Europos ir Amerikos demokratijų. Lietuvoje, kaip ir visoje Rytų ir Šiaurės Europoje, baigiasi dinazaurų amžius. Merdži komunistų partija ir jos sukurtos milžiniškos pagalbinės organizacijos: komjaunuoliai, profsąjungos. Nejauk, kad mirties ženklų nematyti pačioje svarbiausioje pagalbinėje organizacijoje — KGB. Taip, kaip dinazaurams merdint paparčių miškuose, pradėjo rasti vis daugiau bėginėjančių žinduolių, panašiai ir šioms dienoms nusilpusi komunistų partija mato lakstančias už kompartijos daug mažesnes partijas. Lietuvoje dar toli šaukia iki Vakarams tipišką dviejų ar trijų pagrindinių partijų sistemą. Šiuo metu ko gero būtų sunku ir ispėti, kurios iš tų partijų taps kartiniais Lietuvos demokratijos stulpais.

Tik iš svečių sužinosi, kad debatai Aukščiausioji tarybų kur kas spalvingesni, negu esame linkę galvoti. Štai vienas atstovas labai dažnai per televiziją matomas besnaudžias savo kėdėje, patogiai kailiniais apsioklęs. Jis aiškina, kad esąs nakties žmogus, tad dienos darbas jam nenatūralus. Tačiau jo mieguistumas netrukdo jam dalyvauti debatuose ir vesti karą prieš radijo ir televizijos direktorių, kuris, atstovo nuomone, palieka savo reporterių per laisvas rankas (vertimas — šieji dažnai rodo miegančio deputato figūrą savo pranešimuose). Ne vien mieguistas atstovas nusistatęs prieš televiziją — bene kas vakarą būna „deputatų valandėlės“ Lietuvos televizijoje, kurių metu atstovai atsikerta savo kritikams. Visai natūralu, kad ir tie, kurie anksčiau šmaikščiai kirsdavę komunistams, dabar kitų lygiai šmaikštų kirtimą jiems patiems nemato kaip labai juokingą.

Auga nauja karta, kuriai ezopinė kalba svetima. Jaunieji nemato nieko blogo savo nuomone tiesiai pasakyti. Ir, atrodo, nuomonę reiškia noriai. Žurnalizmo katedros dėstytojas skundžiasi, kad veik visi jo studentai nepasirodo klasėse, nes per daug užsiėmę savo žurnalistiniu darbu. Praeitais vyresniesiems yra sunki našta, nes žmonės vis tiek neužmiršta, kas kieno buvo sakyta ir daryta.

Pasiteisinimui: „Rašiau, kadangi visiems taip reikėjo rašyti“, neretai atšaukama — „O kodėl ne visi taip rašė?“

Yra pasilikęs gilus nepasitikėjimas komunistais — ir ne tik namie, bet juo labiau tais iš stipraus centro — Maskvos. Tik taip galima paaiškinti labai savotišką pasirusimą deryboms su Maskva. Normaliai tokios derybos vykdytų vyriausybės su vyriausybe. Šiuo atveju jaučiamas Aukščiausiosios tarybos nepasitikėjimas savo pačių sudaryta vyriausybe. Delegacijai vadovauja parlamentaras, ir pats seimas nustato prieš derybas pasirašomo protokolo turinį. Aiškiai baiminamasi dėl galimų spastų ar derybų metu vyriausybei kilsiančia pagunda improvizuoti. Be to, nelabai ramina ir Nepriklausomybės atstatymo akto moratoriumo projekto svarstymo eiga. Pasirodo, kad šis projektas kilo gana staigiai. Iniciatyva ir spaudimas ejo iš Gorbaciovo, kuriam principinis seimo pareiškimas apie moratoriumą palengvino atlaikyti nors vieną spaudimą partijos suvažiavime. Po Lietuvos Aukščiausiosios tarybos pareiškimo niekas Gorbaciovo nekalbino Lietuvos praradimui Sąjungai. Atrodo, kad Gorbaciovas šiuo metu irgi yra suinteresuotas pradėti derybas. Algirdo Brazausko pasakojimu, Gorbaciovas reikalavo, kad jau liepos 20 dieną Prunskienė ir Landsbergis su Lietuvos delegacija prisistatytų Maskvon. Jei Lietuva dels, jis vėl grąsina brutaliomis sankcijomis: „būsime priversti panaudoti radikalias priemones“.

Ypač įdomūs Algirdo Brazausko pasakojimai apie susitikimus su Gorbaciovu. Iš tų pasakojimų darosi aišku, kad Vakarų komentatoriai klydo sakdami, kad Gorbacioviui Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo aktas kovo vienuoliktąją buvo staigmena. Pasak Brazausko, Gorbaciovas geriausiai informuotas Lietuvos klausimu, tačiau jis dar vis tiki, kad, nežiūrint Kovo 11-osios deklaracijos, Lietuva pasiliks Sovietų Sąjungoje. Labai įdomi Brazausko pastaba, kad niekas Maskvos taip nesupykino, kaip Lietuvos komunistų partijos atsisakymas. Net Kovo 11-osios aktas nesukėlė tokios reakcijos. Tiesa, po vasario 7 dienos Lietuvos Aukščiausiosios tarybos deklaracijos, kad Lietuvos aneksija yra neteisėta, Brazauskas vasario gale prie ilgo, lyg pusės kilometro stalo tris valandas buvo Gorbaciovo barakams. Brazauskas pats sakė, kad jo perauklėti negalima. O Gorbaciovas iki dabar nesusitaikęs su mintimi, kad Baltijos valstybės iš Sovietų Sąjungos išsiskirs. Jis ramiai žiūrėtų į Lietuvos finlandizaciją, bet nori palikti nors siūlę, kuris rištų Lietuvą su Sąjunga, kadangi iš šios Sąjungos turi atrodyti vientisa. Tačiau per anksti numatyti iki kiek Lietuva sutiks su Gorbaciovo pageidavimais — kovo vienuoliktosios aktas buvo tautos valios išraiška ir beveik nei vienas lietuvis jo ramiai sąžinė neišsžadės.

(a. a. II.)

Dėl Lietuvos pozicijos derybų išvakarėse

Praėjusios savaitės *Draugo* kultūrinio priedo numeryje buvo spausdinamas Lietuvos Aukščiausios tarybos nario ir Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo komisijos pirmininko Gedimino Šerkšnio pranešimas liepos 15 dieną „Seklyčioje“, Chicagoje. Po pranešimo per klausimų sesiją susirinkusieji svečiui kėlė labai įvairius klausimus dėl Lietuvos dabartinės padėties, kuriuos Gediminas Šerkšnis, kiek įstengdamas, išsamiai atsakė. Tad šiame numeryje spausdinamas klausimų sesijos tekstas, kaip tesins Gedimino Šerkšnio pranešimo.

— *Ką Jūs ir Lietuvos Užsienio reikalų ministras Saudargas, būdami Washington'e, išdėstėte JAV Valstybės departamento sekretoriui Baker?*

— Baker'ui mes bandėme išaiškinti kaip tik mūsų poziciją atėjančių derybų su Maskva klausimu — tai, ką jums pasakojau apie moratoriumą ir pasirengimą deryboms. Tiesa, nepamėnėjau, kad premjerė Prunskienė po vieno susitikimo su premjeru Ryžkovu spaudos konferencijoje pasakė, kad jai Ryžkovas pasiūlęs du kelius, kuriais Lietuva galėtų eiti. Vienas kelias, tai būtų Lietuvos dalyvavimas atnaujintoje Sąjungoje, na tokioje labai lengvai saistomaj. Jie ten siūlo arba asocijuotos valstybės statusą, arba konfederaciją, arba dar kažką — labai aiškiai nepasakė, tačiau vis vien Lietuva priklausytų Sovietų Sąjungai. Tai vienas kelias. Ir jei mes pasirinktume tą kelią, jie garantuoja ir žaliavų tiekimą, ir gerus ekonominius ryšius su Sovietų Sąjunga. Antras kelias, kaip Ryžkovas pasakė, būtų nepriklausomos valstybės statusas (paminėjo Suomijos ir Švedijos pavyzdžius). Tačiau sakė, jeigu eitumėt tuo keliu, tai absoliučiai negalite tikėtis jokių ekonominių lengvatų, o priešingai — galbūt ekonominius suvaržymus. Ir kai mes išdėstėme sekretoriui Baker tuos pasiūlymus ir kai pasakėme, kad rinkimų metu Lietuvoje Sąjūdžio atstovai kalbėjo tiksliai apie nepriklausomą Lietuvą ir nebuvo nei žodžio apie kokią nors konfederaciją arba asociaciją su Sovietų Sąjunga, arba dar ką nors panašaus, ir kai pabrėžėme, kad mes turime tokį mandatą, ir jeigu galvotume, kad reikėtų turėti kokios nors kitokios valstybės statusą, mes turėtume atsisakyti Lietuvos gyventojų ar referendumo keliu, ar koku kitu, tai sekretorius Baker mums palinkėjo, kad kitame susitikime mes jau turėtume kaip tik tokį Suomijos statusą. Galima tikėtis, kad būtų parama iš JAV Valstybės sekretoriaus pusės. Mes dar prašėme vieno dalyko — kad padėtų Lietuvai dalyvauti, kad ir stebėtojo teise, Helsinkio II procese. Į tai jis atsakė, kad visos 35 valstybės

Lietuvos Respublikos vyriausybė

Nuotrauka gauta iš ELTA

turi veto teisę ir kad bent viena valstybė tikrai vetuotų. Mes atsakėme, jog būtų gerai, kad vis tiek būtų iškeltas Lietuvos klausimas, kadangi jeigu tokia Albanija dalyvauja, kur tikrai iki demokratijos jai dar toli, tai kodėl Lietuva negalėtų? Lai tegu vetuoja ta viena valstybė — mes neprieštaraujame tam vetavimui. Bet norime, kad klausimas būtų iškeltas. O šiaip reikia dirbti diplomatinį darbą ir siekti, kad bent likusios 34 valstybės mus paremtų.

— *Pareiškime dėl moratoriumo taip pat numatyta, kad jeigu Lietuvos vyriausybė ir Aukščiausioji taryba nebegalėtų vykdyti savo funkcijų, tai moratoriumas automatiškai nustoja galios. Anksčiau spaudoje buvo užuominų, klausimų, kas tokiu atveju vykdytų Lietuvos suverenumą ir testų Lietuvos vyriausybės ir Aukščiausiosios tarybos funkcijas. Kas buvo konkrečiai numatyta? Pavyzdžiui, jeigu Gorbaciovo prezidentinis valdymas būtų įvestas Lietuvoje? Kas toliau testų Lietuvos suverenumą?*

— Kaip žinote, tą naktį, kai po Vilnių važinėjo šarvučiai, kai mes visą naktį buvome Aukščiausiosios tarybos posėdyje, buvo priimtas nutarimas, kad jei būtų suvaržytas Aukščiausiosios tarybos veikimas, jos teisės perima Lietuvos atstovai JAV Stasy Lozoraitis.

— *Sovietų Sąjungos propagandos ištekliai gerai išvystyti, o Lietuvos yra gana kuklūs. Ar paskelbė moratoriumą, negalime būti nuginkluoti? Persi analogija, kad jei Jungtinės Amerikos Valstybės būtų derėjusi su Anglijos karalium, tai iki dabar nebūtų nepriklausomos. Antras klausimas — ar nėra Lietuvos skubėjimo su privatizacija? Ar, pavyzdžiui, kolūkių išardymas nereikš ūkio ekonominį suirimą?*

— Dėl propagandos: iš tikrųjų, mes negalime nei finansškai, nei kitais požūriais susilyginti su sovietų propaganda, kai jie turi tokią jos aparatą. Tačiau ir šioje keleonėje turėjome interview su žurnalistu iš *Wall Street Journal* (gal

jau išspausdintas). Turėtų būti nemažas straipsnis. Ir jūsų visų veikla padeda nušviesti padėtį. Daugiau ką galima padaryti, aš tiesiog nežinau. Dirbkime, žiūrėkime. Jūs čia turite savo planus kaip suaktyvinti viešąją pasaulio nuomonę, mes irgi Lietuvoje, kiek galėsime, šitą darbą dirbame.

Dabar dėl skubėjimo. Prievarata kolūkiai nebus ardomi. Yra paruošti žemės ūkio reformos metmenys (aš juos irgi palikau atstovui Lozoraičiui). Ten yra pasakyta, kad kolūkiai nebus prievarta ardomi. Gali būti, kad jie bus perorganizuojami. Jau tas procesas prasidėjo. Pavyzdžiui, dar nesant Lietuvoje akcinių įmonių įstatymo, akcinių bendrijų įstatymo, kai kurie kolūkiai (ir čia jums žinomas Giedraitis iš Panevėžio rajono) jau paskelbė, kad vietoj kolūkio jie kuria akcinę bendrovę. Ir tokiu būdu kai kurie kolūkiai, ypač stiprūs kolūkiai, manytina, reformuosis į akcines bendroves. Galvoju, kad tas procesas gali įvykti. Ir ko gero nėra tikslo tą ardyną skubinti. Tačiau taip pat turime žemės sugrąžinimo galimybę, ypač tiems žmonėms, kurie

pasiryžę tą žemę dirbti. Mes esame suinteresuoti, kad kuo daugiau atsirastų individualių ūkininkų. Pirmiausia žemė bus sugrąžinama tiems, kurie žemę turėjo ir kurie pasiryžę žemę dirbti. Kokį kiekį žemės, dabar irgi įvairiai diskutuojama: vieni siūlo iki 50 hektarų, kiti iki 80 hektarų — dar nėra nuspręsta. Antroji eilė eina žmonės, kurie, kad ir nebuvę savininkai, tačiau norintys dirbti žemę, ir jie turėtų tą žemę gauti. Mums svarbu, kad žemė būtų dirbama.

— *Girdėjome, kad yra planų įvesti litą. Kuo jis bus grindžiamas?*

— Kiek žinau iš premjerės Prunskienės, tie darbai yra vykdomi. Yra valstybinė paslaptis, kur yra spausdinami litai. Gali būti nemažų sunkumų, įsivežant juos į Lietuvą. Kai kurie įstatymai jau paruošti.

— *Lietuvoje girdėjome kalbant, kad pačioje Rusijoje padėtis yra itin nestabili ir yra galimybės civiliniam karui. Jūsų nuomone, kiek reali tokia galimybė ir kaip ji gali atsispindėti Lietuvoje?*

— Kaip žinote, Rusijoje yra su-

sidarę du poliai: Gorbaciovas ir dabar Jeltsinas bei ta Demokratinė platforma. Faktiškai komunistų partija jau yra suskilusi. Lygiai taip, kaip Lietuvoje ji suskilo pernai metų gruodžio mėnesį, taip ir Rusijoje yra suskilusi komunistų partija. Atrodo, kad Jeltsinas organizuos apie save kokią nors būdą žmones, kurie priklausė Demokratinei platformai, ir Rusijoje bus nauja kairioji partija. Ar jie pasivadins socialdemokratais, ar socialistais, ar dar kuo nors, bet ko gero atsiras nauja kairioji partija. Taip, kaip Lietuvoje LKP TSKP platformoj pasiliko patys aršiausi konservatoriai, taip ir TSKP pasiliks aršiausi konservatoriai. Vis dėlto, kadangi joje liko ir Jakolevas, ir Gorbaciovas, galima manyti, kad vyks dar tolimesnė joje diferenciacija. O šiaip, kad gali įvykti pilietinis karas Rusijoje, tokios galimybės aš neatmetu, todėl ir mūsų tikslas yra iki tol prarasti derybas ir įvesti kokią nors sienų apsaugą. Tai gali užlieti ir Lietuvą. Akivaizdžiai, fizinės jėgos mes negalime naudoti, neapsiginsime. Jei 1940 metais turėdami kad ir

(Nukelta į 2 psl.)

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios tarybos rūmai Vilniuje.

Romo Eidukevičiaus nuotrauka

Dvyliktoji baltistikos konferencija Seattle mieste

RAMUNĖ KUBILIŪTĖ

(Tęsinys iš praėjusio
šeštadienio)

Istorija

Viena sesija, tiesiogiai atitinkusi šios AABS konferencijos temą: „Nuo Baltijos iki Ramiojo vandenyno“, buvo viena iš istorijos sesijų. Joje *Sonoko Shima* (Institute of International Studies, Tauda College) ir *Erik Sibul* (San Jose State University) apibūdino Japonijos ryšius su Baltijos kraštais (specifiškai — Estija ir Latvija) dviejų pasaulinių karų laikotarpyje. Buvo įdomu klausytis, kaip japonų diplomatai iš pradžių ten buvo nusiųsti, nieko apie Baltijos šalį nežinodami, o vėliau jie pradėjo vertinti jas kaip langus į Rusiją. Šiaip Japonijos sovietologai linke galvoti pagal rusiškąją liniją. Bet kiti japonai galvoja, kad nors Latvija, Lietuva ir Estija maži kraštai, dabar jiems yra atsiradusi proga atgauti tai, kas buvo neteisėtai Sovietų Sąjungos pagrobta.

Literatūra

Literatūros sesijos turėjo didelį pasisekimą. Buvo įdomu išgirsti angliškai apie rašytojus, jų pasirinktas temas ir apie literatūrą kaip tautos veidrodį. *Tomas Venclova* kalbėjo apie literatūros kritiką Albertą Zalatorį, kuris savo raštuose per vargus įstengė paminėti lietuvių išeivijos rašytojus. Zalatorius kritikavo stagnaciją, nepakentė banalumo. *Rimvydas Šilbajoris* aptarė neseniai parašytus lietuvių ir rusų eilėraščius, kalbėjo apie nepoetišką poeziją. Eilėraščius vertimai, t.y. jų pristatymas originalia kalba ir taip pat angliškai padėjo klausytojams sekti paskaitininko mintis apie kalbą kaip naują prisišėlimą. *Violeta Kelertienė* (University of Illinois at Chicago) aptarė mitus ir numitinimą Ramūno Klimo *Gintė ir jo žmogus* ir Sauliaus Tomo Kondroto *Kabantis namas*. Šių kūrinių pagalba nurodė tam tikrą ryšį tarp literatūros ir istorijos.

Kitoje literatūros sesijoje *Bronius Vaskelis* (University of Illinois at Chicago) nagrinėjo Ričardo Gavelio *Vilniaus pokerį*. Dešinioji ranka, tai tiesa, kairioji, tai tiesos supratimas. *Tina A. Kirs* (University of Michigan) nušvietė trijų antros generacijos išeivių esčių rašytojų darbus. Jos žvelgia į esčių išeivių gyvenimą, į antros generacijos pastangas sudėti įvairius fragmentus, į karo laikotarpį kaip žaidimą. *Ilona Gražytė-Maziliauskienė* aptarė jaunų Lietuvos rašytojų Jurgos Ivanauskaitės, Tomo Arūno Rudoko savijudybės temas, tokių rašytojų ir jų charakterių gyvenimo filosofiją, kančią kaip gyvenimo prasmę. Klausytojų tarpe iškilo įdomios diskusijos apie šešėlį (gal pesimizmą), kuris gaubia lietuvių rašytojus (ir apamai lietuvių) daugiau negu latvius ar estus.

Apie AABS

AABS turi maždaug 1,000 narių savo sąraše — šiemetinėje konferencijoje dalyvavo apie 300 narių ir svečių. Maždaug 40% AABS narių sudaro latviai, maždaug 20% lietuviai ir 20% estai. Likusieji tai kitų tautybių asmenys, kurie domisi baltistika. Siūloma, kad AABS turėtų įsteigti būstinę kiekviename iš trijų Baltijos kraštų, įsteigti vieną centrą (gal Latvijoje) ar gal net turėtų praplėsti savo apimtį, įtraukiant Skandinavijos kraštus, Lenkiją ir pan.

Beveik nėra abejonių, kad anglų kalba ir toliau bus „lingua franca“, bent AABS suvažiavimuose Šiaurės Amerikoje. Bet buvo iškelta mintis, kad Baltijos

Dvyliktosios baltistikos konferencijos Seattle, Washington, išvykos metu: Vilniaus universiteto rektorius profesorius Jonas Kubilius, „Radio Free Europe“ darbuotojas dr. Saulius Girmis ir Seattle Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininkė Ina Bertulytė-Bray.

Ramunės Kubiliūtės nuotrauka

kraštuose vykstančiose konferencijose galėtų būti ir rusų kalba pranešimų su vertimais, kurių būtų galima klausytis per ausines. Raginama, kad AABS apsiimtų dar daugiau jungtinių mokslinių projektų. Reikia pasiūlyti žiniomis, reikia rašyti palyginamųjų darbų.

Išvyka, poezijos vakaras, pokylis

Dauguma konferencijos dalyvių vyko kartu į Nordic Heritage muziejų apžiūrėti Baltijos tautų eksponatų parodą. Paroda surengta Seattle gyvenančių pabaltiečių. Po konferencijos ten dar turėjo vykti ciklas įvairių paskaitų — *Roberto Vito*, *Elenos Bradūnaitės-Aglinskienės*, *Arvydo Juozaičio* ir kitų. Po apsilankymo muziejuje dalyviai išplaukė į Kiana Lodge vienoje saloje, kur ant ugnies buvo kepama žuvis.

Literatūros vakaras sutraukė nemažai žiūrovų. Jam vadovavo Rimvydas Šilbajoris, skaitydamas angliškai įvairių Lietuvos poetų kūrybą: Janinos Degutytės, Sigito Gedos, Vytauto Bložės, Gintaro Patacko ir kitų. *As-tride Ivaska* skaitė jaunų latvių poetų eilėraščius o po to jau savo kūrinius. *Tomas Venclova* apibūdino savo eilėraščių „gimimo“ istorijas. *Ivar Ivask* paskaitė savo elegijas iš kelionės į Lietuvą, Latviją, Estiją 1988 metais. Vienoje elegijoje apibūdinami Vytautas Landsbergis ir Algirdas Brazauskas. Trumpąjį sarkastiškai jis vartoja žodžius iš JAV konstitucijos: „We, the people“. Mes, tauta, jam sakome, kad žvaigždės ne vietoje. Gal kada nors, bet ne šiandien...

Konferencijos užbaigiamojo pokylio metu buvo pasveikinti visi Jonai, ir taip pat pasveikinti AABS žurnalo geriausiai įvertintų straipsnių autoriai. Tarp jų *Rimvydas Šilbajoris* nusipelnė premijos. Teko paskutinį kartą atsisveikinti su konferencijos dalyviais iki kitos AABS konferencijos Toronte.

Konferenciją lydėję sunkumai

Šių metų AABS konferencijos programai maždaug 100 mokslininkų iš Baltijos šalių atsiuntė temų pasiūlymus, maždaug 30 iš jų buvo priimtos (daugiau negu bet kada). Iš Lietuvos, kiek teko girdėti, konferencijoje buvo vienuolika mokslininkų. Visi, kurie norėjo, kiek teko suprasti, gavo išvykimui visas, tačiau ne visi gavo lėktuvų bilietus. Dar kai kurie atvyko iš Baltijos šalių, kurie nebuvo oficialūs paskaitininkai, taip, kaip ir kai kurie iš mūsų vyko į AABS konferenciją, nebūdami baltistikos specialistai, bet šia sritim besidomintys mėgėjai. Kas nespurpantama tiems iš mūsų, kurie lankome ir kitas mokslines konferencijas, tai kad

ryto, dvi po pietų), reikėjo ten ir pasilikti. Nebuvo vienos centrinės vietos, kur būtų buvę galima susitikti, pabendrauti, pamatyti tvarkaraščių pakeitimus — organizatoriai turėjo lakstyti su pakeitimų sąrašais nuo vieno pastato ligi kito. Registracija vyko mažame koridoriuje. Tiems iš mūsų, kurie esame pripratę per konferencijas tuoj pat gauti žinias apie įvykusių pakeitimus, tai buvo nepatogumas. Nors ir neteko sutikti daug vietinių Seattle pabaltiečių, tie, kurie būtų norėję konferencijoje dalyvauti galbūt tik vieną dieną, tikriausiai negalėjo susigaudyti, kas, kur ir kada vyko.

Dar viena mintis, kuri iškilo, galvojant apie šią konferenciją, tai klausimas: kodėl konferencija ir jos dalyviai nepatraukė Seattle žurnalistų ir spaudos dėmesio? Tai šiek tiek stebina, nes Nordic Heritage muziejus, kuriame dabar eksponuojama speciali Baltijos tautų paroda, susilaukė nemažai spaudos dėmesio, gal paties muziejaus, o gal pabaltiečių organizacijų dėka. Seattle baltų šeimoms buvo apsiostoję Baltijos šalių universitetų ir politechnikos institutų rektorijai ir kiti mokslininkai. Šie universitetai gerai žinomi *Chronicle of Higher Education* ir kitiems laikraščiams bei periodikui. Daugelis Baltijos šalių mokslininkų kalba angliškai. Juk ir visa konferencija, su pora išimčių, vyko grynai anglų kalba. Ar niekas nenorėjo su kai kuriais svečiais padaryti interviu? Gal visų dėmesį sutelkė Goodwill žaidynės, o ši konferencija buvo mokslinė, ne sporto renginys. O gal ir AABS Seattle šeiminkams (host committee) tai nebuvo svarbu.

Tačiau galbūt konferencija susilaukė dėmesio, kurio dalyviai tuo metu nepastebėjo, o gal jai bus skiriama dėmesio, jau kai įvykus. Teko girdėti, kad bent vienas (berods, latvių kilmės) žurnalistas rinko kai kurių (pvz., ekologijos) paskaitų tekstus ir truputį kalbėjosi su paskaitininkais. Bus malonu, jei jo surinktos žinios iš bent kai kurių konferencijos sesijų bus viešai paskleistos. Atrodytų, kad jos turėtų būti aktualios ir įdomios šių dienų politiniame fone. Susidomėjimas AABS ir jos konferencijomis nemažėja, o didėja, bent mokslininkų tarpe. Tad gal nebūtina ir reikalinga ta vietinė reklama, nes AABS konferencijos siekia kitų tikslų ir atlieka kitus uždavinius.

— *Kaip planuojama išvystyti pasaulinę prekybą, neturint savo valiutos? Ar yra planuojama įjungti ir užsienio lietuvių komersantų ir jų kapitalą Lietuvos atstatymui?*

— Priartinti Lietuvą prie pasaulio ekonomine prasme, jūs žinote, kad prie Lietuvos Respublikos vyriausybės yra įkurtas specialus departamentas ekonominiams ryšiams su užsieniu. Jisai turėtų organizuoti visą tą darbą. Generalinis direktorius yra Rimas Purtulis. Dabar, kaip jis organizuoja ir ką jis daro, dar negaliu pasakyti. Tačiau galvoju, kad tie ekonominiai ryšiai su užsieniu turi būti žymiai palaisvinti. Dabar įstatymų projektuose visur minimas užsienio firmų dalyvavimas Lietuvoje ir numatytos tam galimybės bei tam tikros lengvatos. Taip kad šie ryšiai plėsis. Bet vėl visa glaudžiai siejasi su būsimom derybom su Maskva ir su Lietuvos tarptautinių pripažinimu. Šiaip, man atrodo, kad kol nebus paaiškėjusi Lietuvos padėtis, komersantai nebus labai linkę investuoti Lietuvoje savo pinigus.

— *Kaip žmonės gyveno blokados metu?*

— Blokados metu žmonės parodė labai didelį susitelkimą. Aš tiesiog esu sužavėtas Lietuvos žmonėmis. Praktiškai blokados metu jokių incidentų nebuvo. Gan daug žmonių buvo atleisti iš darbo (kol kas laikinai). Kiti atleisti, kadangi sumažintas biudžetinis asignavimas valstybinėms įmonėms. Kai kuriems žmonėms gali būti labai sunku gyventi, ypač tiems, kurie turėjo mažas pajamas, dažniausiai dirbo kultūros darbą — ar tai bibliotekininkai, ar kiti darbuotojai — jiems iš tikrųjų gali būti labai sunku. Blokados metu buvo rojus spekuliantams. Turgaus kainos buvo labai išaugusios ir jos dabar didelės. Kaip ir kiekvienos suirutės metu pelnosi tie žmonės, kurie turi mažiausiai sąžinės.

— *Kokia žmonių nuomonė dėl moratoriumo?*

— Moratoriumas vyriausybės buvo pasiūlytas labai netikėtai. Užsienio reikalų ministras Saudargas, kuris tikrai iš anksto turėjo žinoti apie tokį pasiūlymą, apie jį sužinojo, tikrai atvykęs į vyriausybės posėdį. Iš karto tas siūlymas net nebuvo aptartas nei Aukščiausiojo taryboje, nors ten ir ministras Nasvytis, ir kiti siūlė, kad, gal pabandykime čia paruošti vyriausybei tokį siūlymą ir pateikime jį Aukščiausiajai tarybai apsvaistyti, o po to žmonėms paskelbti. Kiek ten pasklis gandai, tiek pasklis, bet kad nebūtų taip

Susitikimas su Gedimynu Šerkšniu 1990 m. liepos 15 d. JAV LB būstinėje „Sėklyčioje“, Chicagoje: (priekyje) dr. Antanas Razma, Regina Kučienė, Gediminas Šerkšnys, dr. Tomas Remeikis; (antroje eilėje) Rimas Dirvonis, dr. Vytautas Skuodis, dr. Nijolė Remeikienė, Birutė Vindašienė, Kostas Dočkus, svečio gimnaitė, Danutė Dirvonienė, Bronius Juodelis, Jadvyga Dočkienė.

Birutės Jasaitienės nuotrauka

Dėl Lietuvos pozicijos derybų išvakarėse

(Atkelta iš 1 ps.)

labai nedidelę savo kariuomenę, vis vien nesugebėjome net vieno šovinio iššauti, tai dabar, kai net ir medžiokliniai šautuvai surinkti, ką gi mes galime?

— *Kaip planuojama išvystyti pasaulinę prekybą, neturint savo valiutos? Ar yra planuojama įjungti ir užsienio lietuvių komersantų ir jų kapitalą Lietuvos atstatymui?*

— Priartinti Lietuvą prie pasaulio ekonomine prasme, jūs žinote, kad prie Lietuvos Respublikos vyriausybės yra įkurtas specialus departamentas ekonominiams ryšiams su užsieniu. Jisai turėtų organizuoti visą tą darbą. Generalinis direktorius yra Rimas Purtulis. Dabar, kaip jis organizuoja ir ką jis daro, dar negaliu pasakyti. Tačiau galvoju, kad tie ekonominiai ryšiai su užsieniu turi būti žymiai palaisvinti. Dabar įstatymų projektuose visur minimas užsienio firmų dalyvavimas Lietuvoje ir numatytos tam galimybės bei tam tikros lengvatos. Taip kad šie ryšiai plėsis. Bet vėl visa glaudžiai siejasi su būsimom derybom su Maskva ir su Lietuvos tarptautinių pripažinimu. Šiaip, man atrodo, kad kol nebus paaiškėjusi Lietuvos padėtis, komersantai nebus labai linkę investuoti Lietuvoje savo pinigus.

— *Kaip žmonės gyveno blokados metu?*

— Blokados metu žmonės parodė labai didelį susitelkimą. Aš tiesiog esu sužavėtas Lietuvos žmonėmis. Praktiškai blokados metu jokių incidentų nebuvo. Gan daug žmonių buvo atleisti iš darbo (kol kas laikinai). Kiti atleisti, kadangi sumažintas biudžetinis asignavimas valstybinėms įmonėms. Kai kuriems žmonėms gali būti labai sunku gyventi, ypač tiems, kurie turėjo mažas pajamas, dažniausiai dirbo kultūros darbą — ar tai bibliotekininkai, ar kiti darbuotojai — jiems iš tikrųjų gali būti labai sunku. Blokados metu buvo rojus spekuliantams. Turgaus kainos buvo labai išaugusios ir jos dabar didelės. Kaip ir kiekvienos suirutės metu pelnosi tie žmonės, kurie turi mažiausiai sąžinės.

— *Kokia žmonių nuomonė dėl moratoriumo?*

— Moratoriumas vyriausybės buvo pasiūlytas labai netikėtai. Užsienio reikalų ministras Saudargas, kuris tikrai iš anksto turėjo žinoti apie tokį pasiūlymą, apie jį sužinojo, tikrai atvykęs į vyriausybės posėdį. Iš karto tas siūlymas net nebuvo aptartas nei Aukščiausiojo taryboje, nors ten ir ministras Nasvytis, ir kiti siūlė, kad, gal pabandykime čia paruošti vyriausybei tokį siūlymą ir pateikime jį Aukščiausiajai tarybai apsvaistyti, o po to žmonėms paskelbti. Kiek ten pasklis gandai, tiek pasklis, bet kad nebūtų taip

viešai. Tačiau p. Jurksėnas pasieglė visiškai priešingai — jis tą pačią dieną išėjo į radiją ir į televiziją ir paskelbė visai Lietuvai, kad vyriausybė siūlo Tarybai skelbti moratoriumą, ir iš karto taip buvo paskelbta užsieniui. Žmonės tas labai stipriai sujaudino. Pirmiausia pats žodis — nežinomas, labai svetimas lietuvių ausiai, siejamas su mirtim. Ir, aišku, kai tas liečia Nepriklausomybės aktą, tai reakcija buvo labai vienareikšmiška. Tačiau tie, kurie skaitė ne vieną tą žodį, bet ir patį tekstą, galvojo, ką su tuo tekstu daryti? Manau, kad po to žmonės pradėjo mąstyti giliau. O šiaip ir mūsų komisija gavo laisvę, kuriuose pareiškima, kad moratoriumui „ne“ — ir viskas. Tai yra — pačiam žodžiui „ne“. Rašė šeimoms, rašė atskiri asmenys. O tuo tarpu visai priešingų laisvę, pritariančių moratoriumui ir teigiančių, kad reikia pabaigti ekonominę blokadą, mes gaudavome iš miestų kompartijos komiteto, iš gamyklų su keliais šimtais parašų, skančių, kad posėdyje dalyvavo keli šimtai darbuotojų. Dėl moratoriumo, kaip sakiau iš pat pradžių, buvo kokia dešimt tekstų. Iš pat pradžių buvo nutarimas, įvairios formulės — jas intensyviai diskutavom visokiose komisijose tol, kol pirtuvinko Landsbergio formulė buvo priimta, kurią minėjau. O po to, nors Laisvės Lyga dar organizavo vieną ar du mingus prieš moratoriumą, tačiau žmonės jau lyg ir aprimę. Galvoju, kad dauguma Lietuvos gyventojų bent suprato tą mūsų aiškinimą, nes po jo paskelbimo ir ministras Kuris, ir ministras Saudargas valstybės televizijos studijoje kalbėjo žmonėms, aiškino, ir kažko ypatingo nekilo.

— *Gorbačiovas, atvažiavęs į Washington'ą pasirašė nemažai sutarčių su prezidentu Bush. Į tekstą įėjo ir miestai, kaip Vilnius, Ryga, Tallinn'as, Baltijos uostai. Kaip ir tai reaguota?*

— Čia Valstybės departamentas padarė atskirą pareiškimą, kad, nežiūrint į tą pasirašytą sutartimą, okupacijos nepripažinimo politika tebesitęsia. Kiek žinau, Amerikos ambasada Maskvoje kreipėsi į Lietuvos vyriausybę, norėdami sužinoti, kokia jų reakcija į sutartis.

Amerikiečiai užtikrino, kad tai nepalies nepripažinimo politikos. Bet mes iki šiol niekur nematėme jokio pareiškimo. Man būnant Washington'e, teko išsiaiškinti Valstybės departamente, ir pasirodė toks pareiškimas yra padarytas. Pilną tekstą turėtume gauti artimiausiu laiku. Tokiu būdu tos sutartys yra lygiai tokios pačios kaip ir kitos sutartys, prie kurių pridėtas pareiškimas, kad jos nereiškia Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą.

— *Ar ruošiamasi deryboms ir teritoriniais klausimais?*

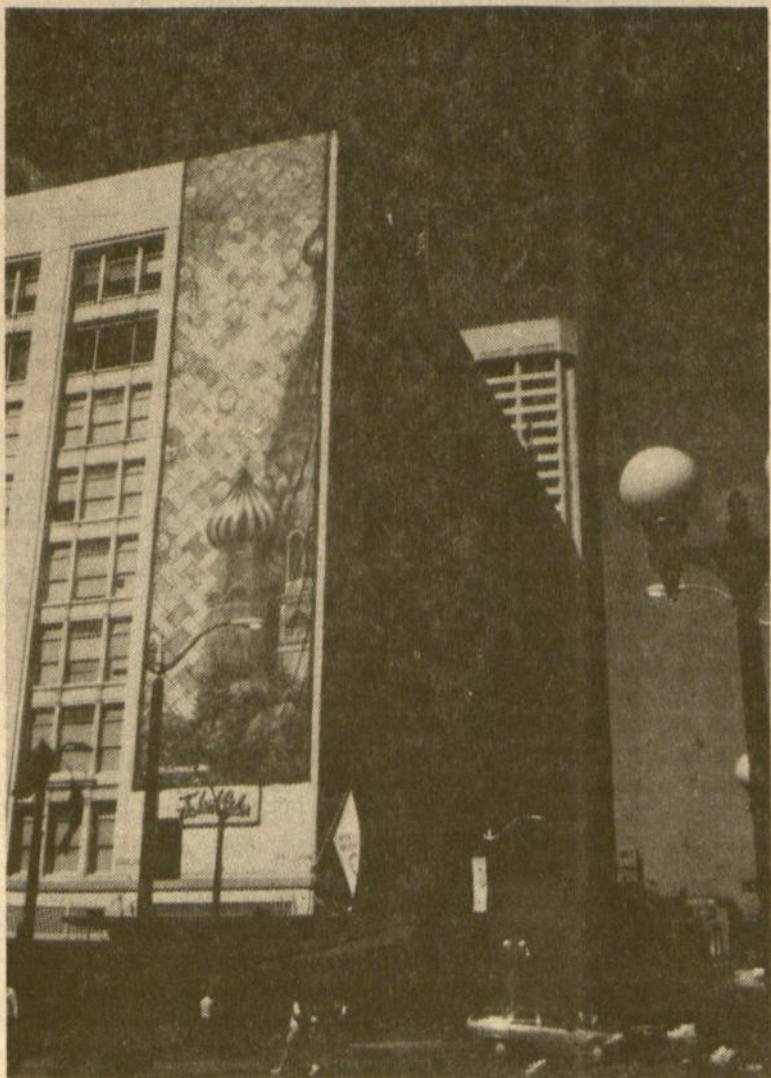
— Ruošiamasi ne vien teritori-

niu, bet ir kitais klausimais. Kalbant apie teritorijas, pavyzdžiui, dėl Klaipėdos krašto, yra labai aiškiai suformuluota, kad Vokietija pripažįstama 1937 metų gruodžio 31 dienos ribose, tai reiškia, Klaipėdos krašto priskyrimas Vokietijai negalioja ir pasilieka galioti Klaipėdos krašto pripažinimas Lietuvos Respublikai. Dėl rytinių sienų — čia mes stengiamės rodyti gerą valią ir, laikydamiesi Helsinkio dvasios, mes kaip tik nenorime sienų keisti. Mes kaip tik galėtume sakyti, kad Rusija pripažino Lietuvai kitas sienas. Ir tai buvo juridiskai pagrįstos sienos, kurios kelių kartų vėlesniuose dokumentuose buvo pripažįstamos, kad yra Lietuvos sienos. Tai yra, pripažįstama 1920 metų liepos 12 dienos sutartis. Ir tai vėl yra derybų objektas.

Dabar dėl Šalčininkų ir Vilniaus rajono. Jūs žinote, kad jų savivaldybės pareiškė, kad jie sudaro lenkų nacionalinius teritorinius rajonus. Yra paruoštas projektas paskelbti lenkų teritorinę sritį, susidedančią iš Vilniaus, Šalčininkų, Trakų rajono gabalo, Ignalinos rajono, Švenčionių. Tačiau Aukščiausioji taryba negalėtų sutikti, kad tokie dalykai būtų daromi. Nei pagal senąją Lietuvos SSR konstituciją, nei pagal laikinąjį pagrindinį įstatymą, nei pagal savivaldybės įstatymą vietinės savivaldybės negali spręsti tokių klausimų — tai nėra jų kompetencijoj. Tačiau kokius nors sprendimus reikės priimti. Kokius — dar negaliu pasakyti. Bet kad Šalčininkų rajonas būtų priskirtas Gudijai arba dar, kaip Cechanovičius siūlo, būtų sudaryta Rytų Lenkijos SSR — su rajonu iš Lietuvos ir kai kuriais Gudijos rajonais — tai visi nepagrįsti siūlymai. Tas lenkų klausimas yra dirbtiniu būdu sukeltas, ir net lenkų sąjunga Lietuvoje daugeliui šių žingsnių nepritaria. Dažniausiai visa tai kelia buvusieji nomenklatūriniai darbuotojai. Jie dabar daugiausia yra LKP TSKP Platformoj. Kai kurie iš jų lenkiškai teismoko tik prieš dvejus ar trejus metus. Jeigu teko girdėti, kaip Peško kalba, tai jis jau labai sunkiai lenkiškai kalba. Ir faktiškai ne tiek daug žmonių yra, kurie tai palaikytų tuose rajonuose. Gan daug yra tų savivaldybės deputatų, tačiau, kai pasikalbi su paprastais žmonėmis, tai ne taip daug iš jų to norėtų. Ir jei ten būtų pravedamas referendumas, kur tie rajonai norėtų būti, Lietuvos sudėtyje, prie Gudijos, ar prie Lenkijos, galvoju, kad vis dėlto dauguma pasisakytų, kad nori pasilikti Lietuvai.

— *Dėl ūkininkams grąžinimo žemių: ar yra svarstoma galimybė sugrąžinti žemę pasitraukusiems ūkininkams ar jų palikuonims?*

Dėl žemės grąžinimo ūkininkams (Nukelta į 3 ps)

Seattle, Washington, miesto parduotuvės, išpuoštos rusiškais motyvais prieš Seattle vykstančias „Geros valios“ žaidynes.

Ramunės Kubiliūtės nuotrauka

Claude Monet meno paroda Chicagoje

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Šiuo metu – iki rugpjūčio 12 dienos – Chicago Meno institute vyksta prancūzo dailininko Claude Monet darbų paroda. Šioji menininko kūrinių paroda yra skirtinga nuo jo apžvalginės parodos, matytos prieš keletą metų tame pačiame institute. Tada paroda apėmė dailininko kūrybą nuo pradinių iki paskutiniųjų darbų. Šioje parodoje yra iškabinti tiksliai tie kūriniai, kurie buvo nutapyti 19-ojo šimtmečio paskutiniojo dešimtmečio laikotarpyje.

Dailininkas Claude Monet (1848-1926), impresionizmo pradininkas, buvo paprastas, nekomplikuotas menininkas. Jis, palikęs miesto triukšmą ir studiją, išėjo į gamtą, ramią gamtą. Neišėjo dramatiškų įvykių savo tematikai, jam užteko tokių kasdieninių gamtos elementų, kaip medžių, jūros, uolų, dangaus, debesų, gėlių. Jis visą laiką buvo labiau susirūpinęs šviesos nuotakomis negu turiniu ir forma. Dailininkas pastebi, kad jūros, dangus, kalnai ir medžiai nėra statiški, bet jie nuolat keičiasi, paveikti judančių debesų, šviesos, šešėlių. Tas pats vaizdas, nutapytas rytą, skiriasi nuo vidurdienyje ar vakare tapyto. Jie yra skirtingi vaizdai. Jis pastebėjo, kad gamta, nors ir tamsiame šešėlyje, pasilieka įvairiai spalvota.

Dailininkai, tapydami impresionizmo stiliumi, susidūrė su viena problema: kaip išlaikyti tą šviežumą ir nesikartoti savo mene, piešiant vis tas pačias temas. Monet išsprendė šią problemą, daugiausia kreipdamas dėmesį į subtilių spalvų keitimąsi, o ne į formą. Tokie dailininko kūrybos pavyzdžiai kaip tik yra sukoncentruoti šioje parodoje.

Claude Monet buvo labai produktyvus menininkas. Per savo ilgą gyvenimą jisai nutapė apie 600 meno kūrinių, kurie šiandien yra išlaikyti po visas didžiausias pasaulio meno galerijas. Šiai serijinei parodai yra surinkti tie kūriniai, kurie specifiskai siekia parodyti tų pačių vaizdus, tapytus skirtingais dienais ir sezonų laikais, išgaunant įvairias šviesos nuotakas. Tokie Monet paveikslų pavyzdžiai šioje parodoje yra „Ažių laukai“, „Creuse slėniai“, „Sieno kupetos“, „Rouen katedra“, „Japoniški tilteliai“ ir kt. Šios serijos susideda iš kelių paveikslų, kurių kompozicija ir forma yra ta pati ir paprasta; tiksliai šviesa duoda jiems skirtingą išraišką. Pavyzdžiui, Monet tris mėnesius tapė Creuse slėni. Vaizdas labai paprastas. Viduryje upelio vingis, šonuose – slėnis. Saulės šviesoje šis vaizdas yra šviesus, spalvos gyvos, aiškios. Vakaro saulėlydyje vaizdo atmosfera pasikeičia, ji

Claude Monet

„Topoliai“
Alieus ant drobės

pasidaro niūri, spalvos tamsios. Kitas labai geras pavyzdys yra „Sieno kupetos“, nutapytos ne tik skirtingu dienos laiku, bet ir skirtingu metų sezonu. Ir nemačius tų kūrinių, galime įsivaizduoti, kaip ta pati šieno kupeta skirtingai atrodo žiemos metu negu vasarą. Arba Rouen katedros tapiniai. Iš viso Monet yra nutapęs 30 drobių šia tema. Šioje parodoje matome dešimt iš jų. Dailininkas kelis mėnesius tapė šią katedrą, stebėdamas ją skirtingai apšviestą. Pastebime, kiek daug sluoksnių spalvotų dažų jis sunaudojo, norėdamas išgauti saulės apšviesto mūro iliuziją.

Gal patys įspūdingiausi yra vandens lėlių tvenkiniai su japoniskais tilteliais. Ten matome tiek daug turtingos, vešlios augmenijos vandenyje ir krantuose, prasiškleidžiančios spalvų įvairovę. Gal todėl Monet tiek daug dėmesio ir laiko skyrė šiai temai, kadangi jis buvo uolus gamtos mylėtojas. Susilaukęs didelio pasisekimo ir pragyvendamas iš

savo kūrybos, jis savo namuose, Giverny vietovėje, įsirusė botanikos sodą su tvenkiniais. Ten jis praleido paskutiniuosius 25 savo gyvenimo metus. Šiuose tvenkiniuose matome įvairius vandens gylius, jų judesius, debesų atspindžius, įvairias lėlių formas. Lėlių paveiksluose autorius dar labiau subendrina formą, išvysto savo patį vėliausią impresionistinį stilių, kartais net priartėdamas prie abstrakto. Vandens lėlijos yra tik plokštumos, įvairuojančios tik savo spalvomis.

Apžvelgus šią dailininko Claude Monet seriją meno kūrinių parodą, matome, kad jo gamta yra rami, subtili, neišsiokanti. Bet ir su ramia kūryba šis prancūzų menininkas įspaudė gilią pėdą meno istorijoje. Ir šiandien jis yra svarbus mene todėl, kad parodė, jog daiktas gali būti atvaizduotas ne vien tik matomoje realybėje, bet ir išorės poveikio įspūdžio atmosferoje. Monet buvo šviesos ir atmosferos iniciatorius tapyboje ir tuo pačiu impresionizmo pradininkas.

Dėl Lietuvos pozicijos derybų išvakarėse

(Atkelta iš 2 psl.)

kams: pagal ruošiamą žemės reformos projektą, kad jeigu būtų savininkai arba jų palikuonys imsis tą žemę dirbti, tai jiems ji bus visų pirma ir grąžinama. Jeigu ne, tai jie bus žymiai toliau eilėje gauti tą žemę, ir dažniausiai už tą žemę bus išmokama kompensacija.

— Dabar, kai šimtui dienų bus užšaldyta Nepriklausomybė, ar iš Sovietų Sąjungos neatsižvelgti Lietuvos neribotai daug žmonių?

Antra, yra kalbama Prancūzijoje ir Vokietijoje, kad kariuomenė, kuri dabar yra Rytų Vokietijoje, bus perkeliama į Lietuvą. Ar čia blefas, ar ne?

— Tik kai bus sudaryta sutartis, tuomet bus numatyta, kur pasilieka bazės ir kokios apimtys. Jūs patys suprantate, jog nereali tikėtis, kad iš karto išeitų visa sovietinė kariuomenė iš Lietuvos, ir dar kurį laiką tai turės tęstis. Kol tai nėra numatyta, mes praktiškai negalime kontroliuoti

tos kariuomenės. Kad atsikeltų daug civilinių gyventojų, aš netikiu, nes jų šiuo metu suvaržytas persikėlimas į Lietuvą gyventi. Ir negalvoju, kad tai galima padaryti bent kiek didesniu mastu. Vienas kitas ir atvažiuos. Bet šiuo metu yra pastebimas atvirkštinis procesas — gan daug rusų tautybės žmonių išvyksta iš Lietuvos ir tai sudaro net tam tikrų sunkumų. Kaip žinote, yra sunkumų Mažeikių naftos perdirbimo gamykloje. Gamyklos direktorius praneša, kad iš Mažeikių išvyko apie 350 rusų tautybės žmonių, dirbusių gamykloje, taip kad jie dabar tegali paleisti tik vieną iš trijų technologinių linijų, nes trūksta specialistų. Lygiai taip pat išvyksta žmonės iš Sniečkaus, ir gali būti kai kurių sunkumų Ignalinos atominėje elektrinėje.

— Ar praėjusiame komunistų partijos suvažiavime Lietuvai buvo atstovaujama vadinamųjų naktinių? Ar jų atstovas (kaip ir kiekvienos respublikos) buvo išrinktas į Politbiurą?

— Kad buvo atstovaujama, ir kad jie kalbėjo, ir labai aršiai kalbėjo, tai tą žinau — tos LKP TSKP Platformoj. O ar jie išrinkti, to aš negaliu pasakyti, nes aš išvažiavau prieš rinkimus.

— Jei įvyktų referendumas, ar galėtų okupacinės jėgos tame referendume dalyvauti?

— Buvo du komitetai. Anksčiau

Antanina Garmutė

1944-UJŲ RUGPJŪTIS. PILIUONA.

Tvyro kvapą žmogienos dirvonuos.
Sklaido vėjas plėnis pelenų.
Po beržais — sulaidojom lavonus.
O aplink — nei duonos, nei namų!

Tik dangaus taurė žemyn apvirtus,
Nemunas išsekęs, nebylus.
Saugo — tarsi cerberis įnirtęs —
Užminuotas laukas — rugelius.

Pelenuos daiktų gyvybės ieškau.
Karštyje išlydytas akmuo.
Nuodėguliais užverstas dar teška
Likęs gyvas — šuliny vanduo.

Linkčioja pusiau apdegus svirtis.
Liko žolės gyvos — prie vandens!
...Sako, žmonės, peržengę per mirtį,
Numalšinę troškulį, — gyvens!

PUSŲS

Su išaustom, atsineštinėm,
Skarom pečius apgobę
Linguoja pušys į laukymę,
Pavasariu pralobę.

Pušų vainikuos saulė dega,
Plevena žalios skaros. —
O tai ne pušys laimę klegia —
Tai — mano tetos geros!

O tai ne pušys supa linge,
Viršūnėmis išplaukę. —
Tai mano tetos išmintingos
Ramiai anūkų laukia.

PAMOKYMAS

Probobutei vėdurius paleido:
Ne juokai — jai šimtas ketveri!
Pašaukėme daktarą (išvaizdų!),
Buvome visi, labai geri.

Probobutė be akininių skaitė,
Gonkose sėdėdama ramiai.
„Viešpatie! Ji kerta Mieželaičių?“ —
Daktarui nukrito akiniai.

Jis pašaipiai ją apžiūrino,
Žvilgsnio nebeslėpdamas dygaus. —
Jai gi antras šimtmėtis jauėjo —
Reiškia, nebetiko jau žmogaus?..

Ir atsainiai receptą išrašė —
Tvirtas, saulė trykštantis, gražus...
Sengalvėlė tyliai atsiprašė:
„Kuo galiu atlyginti aš Jums?“

Šyptelėjo gudriai eskulapas;
Ką gi, bobulyte, padėkok:

Kol dar neprarijo šaltas kapas —
Tu (!) mane štai imk, ir pabučiuok!

Ji nė trupučiuo nesumišo —
Mūsų šimtametė obelis,
Tik tvirčiau skarelę užsirišo
Ir pasakė žodelius kelis:

Aš galėčiau! Jeigu šitaip reikia,
Mėgstu, kai yra dar juokdariai!
Pabučiuočiau... toki gražų vaikį!
Betgi — apetito neturiu!

KADUČIAI

Kur skambūs upokšniai čiurlena,
Upėtakiai blyksi žaibais —
Atšlaitės prie vieškelio seno
Pakvipo žaliais kadugiais.

Jų niekas su meile nesėjo.
Neglostė pavargus ranka. —
Užaugo pagairėje vėjų
Našlaičiai žali ties lanka.

Užaugo ir ilgesį beria
Rasotom naktim į žvaigždes,
Mėnėsienoje pašalą geria
Ir uogas nokina svaigias.

Ir laukia kažko jie, vis laukia...
O vieškeliai bėga žeme
Ir šaukia! Ir šaukia! Ir šaukia
Sugrižt į Tėvynę mane! —

Kur skambūs upokšniai čiurlena.
Kur saulėje bala rugiai.
Kur keliais į gimtąjį namą
Pareina žali kadugiai!..

DZŪKIJOS SMĖLIS

Pusto vėjas smėlėtus laukus.
Byra smėlis lakus pro pirštus...

Griški kvarcinis smėlis dantyse.
Smėlio pilna visur, net akyse...
Aš dairausi, užvertusi galvą:
Kantrios pušys vėl lipa į kalvą...

Štai, jau smėlyje grybai dera...
Mano smėlis — gyvas! Ir geras!..

Pusto vėjas smėlėtus laukus.
Čia ir smėlis — širdžiai brangus!..

SENOSE KAPINAITĖSE

Stovi kalnas iš smėlio supiltas
Ir apaugęs liepų gojum...
Tyliai girgžda lentinis tiltas —
Ateinu ir pagarbiai sustoju...

Antanina Garmutė

Kvepia liepžiedžiai, dūzgia bitės,
Nematyti kapų kauburėlių. —
Čia Agotos, Kaziai ir Elžbietos —
Viskas viskas žole užžėlė.

Senose kapinaitėse miega
Mano protėviai — kartų kartos...
O pakalnėj Jiesia nubėga,
Kasmet ievomis apsiaverkus...

MEDONĖSIS

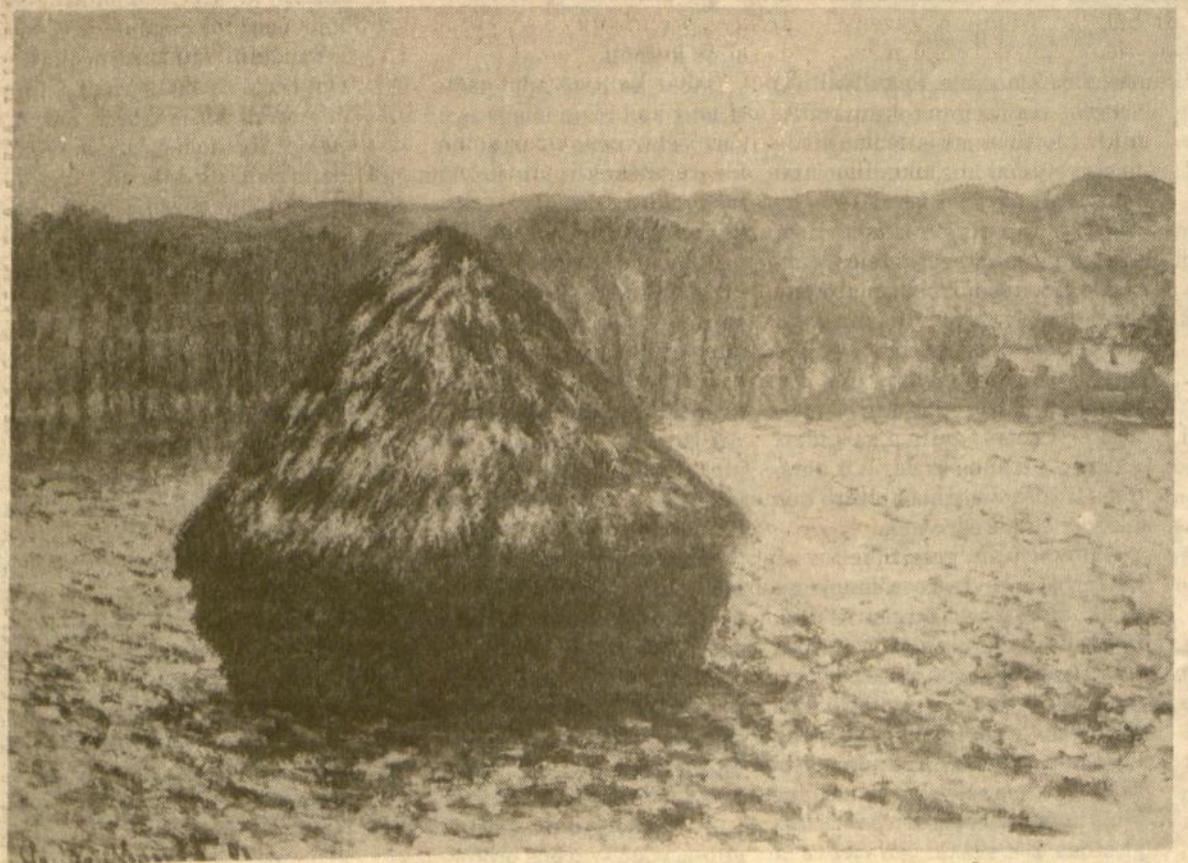
Nemune ledonešis —
Dabintoj medonešis:
Dieną naktį gaudžia —
Staklės medų audžia...

Staklėse nė bitės —
Šeivos ilganytės,
Rietimas devintas,
Saulėmis dabintas...

Audėjėlių rankos
Balta medų renka —
To medaus lig valiai
Lietuvai šalelei...

Dilo, vai sudilo
Mėnuo užu šilo.
Nemune ledonešis —
Dabintoj medonešis!

Antanina Garmutė — Sibiro tremtį ištvėrusi, viena iš pirmųjų Lietuvos grįžusių tremtinių, rašiusių ir spausdinusių savo atsiminimus Lietuvos spaudoje. Jos pirmoji apybraiža „Ešelonai“ pasirodė Literatūros ir meno savaitraštyje 1988 m. rugsėjo mėn. 3, 7 ir 10 d. numeriuose. Šiuo metu yra parušusi spaudai eilėraščių rinkinį, iš kurio rankraščio šis pluoštas yra spausdinamas šiame Draugo kultūrinio priedo numeryje.

Claude Monet

„Sieno kupeta“, 1891

JAV LB valdybos ir komisijų nariai su Gedimynu Šerkšniu 1990 m. liepos 15 d. JAV LB būstinėje, „Seklyčioje“, Chicagoje: (sėdi) dr. Antanas Razma, Gediminas Šerkšnys, dr. Tomas Remelkis, dr. Vytautas Skuodis; (stovi) dr. Arūnas Liulevičius, Vladas Sinkus, Regina Kučienė, Bronius Juodelis, Danutė Dirvonienė, Birutė Jasaitienė ir Rimas Dirvonis.

— Yra aiškiai pasakyta, kas yra Lietuvos piliečiai. Referendume dalyvauja Lietuvos piliečiai, o okupacinė kariuomenė ir Lietuvos piliečių skaičių neįskaito. Jeigu jokie būdu negalės dalyvauti.

— Ar kariškiai galėjo dalyvauti vėliausiose rinkimuose?

— Jiems buvo leista kelti kandidatų — tai aktyvioji rinkimų teisė. Bet pasyvioji nebuvo leista — jie negalėjo balsuoti. Kauno rajone buvo iškeltas lietuvis Naujokas, tačiau surinko labai nedaug balsų.

— Ar yra kas nors daroma dėl jaunuolių, kurie buvo suimti kovo 27 dieną? Ar yra sudarytas komitetas jais rūpintis?

— Buvo du komitetai. Anksčiau

tas buvo daug kartų peržiūrėtas ir rusiškas to teksto variantas buvo suderintas. Dėl rusiško teksto Aukščiausiojoje taryboje nebuvo balsuojama, tiksliai dėl lietuviško.

Centro grupuotė sudaro, kaip jie patys sako, Sąjūdžio remti kandidatai, tačiau tie, kurie ne labai patenkinti Aukščiausiosios tarybos darbu. Pasirodo, kad ta frakcija susidarė ne pagal politinius įsitikinimus, bet pagal metodus. Aš nežinau, ar kitose šalyse yra įprasta pagal metodus skirstyti. Jų pareiškime sakoma, kad jie nori konstruktyvaus darbo, dėl to jie įkuria frakciją. Žmonės labai įvairūs. Kai kurie yra buvę LKP nariai (jūs žinote, kad dalį LKP rėmė ir Sąjūdis). Kiti toli nuo LKP, socialdemokratai, kaip, pavyzdžiui, Aloyzas Sakalas, Vytenis Andriukaitis, Audrius Rugys, iš LKP neseniai išstojęs Valatka. Deja, atsirado nauji sunkumai su Aukščiausiosios tarybos reglamentu, ir būtent Centro frakcijos dėka. Jei būtų įteisintos frakcijos, bet būtų apribojamas kalbėtojų skaičius iš frakcijos, tai galvoju, kad iš tikrųjų būtų didžiulė pagalba, nes dabar daug žmonių kalba tą patį, ir visai nereikalo gaišinamas laikas.

— Ar yra imanoni tiesioginiai pašto ryšiai?

— Čia yra keli klausimai jūsų (Nukelta į 4 psl.)

Šios vasaros studijų dienos ir savaitės

Paskutiniame prieš vasaros pertrauką „Draugo“ kultūrinio priedo numeryje norime mūsų skaitytojams pateikti pagrindinę informaciją apie šią vasarą vykstančias įvairių mūsų organizacijų ruošiamas studijų dienų ar savaitių programas. Tiems, kurie būtų suinteresuoti vienoje ar kitoje studijų dienoje dalyvauti, dar yra pakankamai laiko joms užsiregistruoti, ir todėl ši informacija bus itin naudinga. O didžiajai skaitytojų šeimai — neturinti galimybių arba dėl aiškių priežasčių negalinčiai ruošti šios vasaros renginių nuvykti — tikimės, kad susipažinimas su šitokia gausa šios vasaros, kaip iš tikrųjų ir kiekvienos praėjusios vasaros, studijinių programų bus proga permąstyti taip giliai pas mus išsiskynusį šioletą apie merdinti mūsų kultūrinį gyvenimą. Ar „mirstanti“ išsivija tikrai kiekvieną vasarą pajęgtų surengti tiek įvairių studijinių programų, sulaukti jose tiek daug dalyvių ir palikti dar ilgus atgarsius, kurie mūsų spaudoje būtų diskutuojami visą rudį?

— Red.

LITUANISTIKOS SEMINARAS

Šešiolikasis lituanistikos seminaras vyks rugpjūčio 5–19 dienomis Plano, Illinois, ne per toliausiai nuo Chicago. Tai dviejų savaitių intensyvus, universitetinio lygio kursas, skiriamas vidurinės mokyklos baigusiems jaunimui, kuris ieško progos gilintis lituanistikoje, ir vyresniems — lituanistinių mokyklų mokytojams, jauniems profesionalams, tėvams ir visiems tiems, kurie nori patobulinti savo lietuvių kalbą bei rimbai pagražinti lietuvių literatūros ir istorijos klausimus. Visi kursai yra dėstomi lietuvių kalba, todėl svarbu, kad interesantai laisvai kalbėtų, skaitytų bei rašytų lietuviškai.

Šiais metais dalyviai galės rinktis iš aštuonių kursų ir privalės klausyti mažiausiai po vieną iš trijų pagrindinių sričių — lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir lietuvių literatūros. Štai dėstomi kursai ir trumpi jų apibūdinimai:

Lietuvių kalbos gramatikos pagrindai. Morfologijos (kalbos dalių mokslo) ir sintaksės (sakinių dalių mokslo) apžvalga.

Lietuvių kalbos kirčiavimas (Antanas Klimas). Bus dėstomi pagrindiniai lietuvių kalbos kirčiavimo klausimai: kirtis, priegaidė, bendrinės kalbos kirčiavimas. Daiktavardžių, būdvardžių, veiksmažodžių ir kitų kalbos dalių kirčiavimas.

Lietuvių kalbos kultūra (Juozas Vaišnys, S.J.). Taisyklinga rašyba ir skrybyba. Nevartotini žodžiai ir posakiai. Linksnų, prielinksnių ir priešdėlių vartojimo klaidos. Dažniau pasitaikančių kirčiavimo klaidų taisymas.

Lietuvių romanas (Ilona Maziliauskienė). Visiems kursų klausytojams dalyvaujant, bus intensyviai analizuojamas lietuvių romanas, kreipiant dėmesį tiek į tematikos vystymą, tiek į technikos ypatumus, lyginant dviejų veikalų panašumus bei skirtumus. Bus nagrinėjami Lietuvoje rašyti Ricardo Gavelio *Jau no žmogaus memuarai* ir išsiviję rašyti Antano Škėmos *Baltoji drobė*.

Lietuvių poezija nuo Donelaičio iki Maironio (Rimvydas Šilbajoris). Lietuvių poezijos apžvalga nuo Kristijono Donelaičio iki Maironio. Kursų programoje — intensyvus eilėraščių skaitymas ir analizė, naudojantis dabartinę literatūros nagrinėjimo metodiką. Iškilis eilėdaras ir formos — turinio sąryšio klausimai.

Lietuva okupacijos laikotarpiu (Vytautas Žalys). Remiantis naujausiais Lietuvos Respublikos įstatymais (Ministrų kabineto, Užsienio

Dalis 1989 metų Lituanistikos seminaro klausytojų ir lektorių: (iš kairės) Laima Sidrytė-Aleksienė, tėvas Juozas Vaišnys, S.J., Vainis Aleksa, prof. Rimvydas Šilbajoris, Mykolas Drunga, prof. Vytautas Kavolis, prof. Antanas Klimas, E. Macijauskas, prof. Ilona Gražytė-Maziliauskienė, Milda Palubinskaitė, Paulius Klimas. Priekyje: Vida Kuprytė ir Tadas Klimas. Šią vasarą Lituanistikos seminaras vyks nuo rugpjūčio 5 iki 19 dienų netoli Chicago.

Mindaugo Pleškio nuotrauka

reikalų ir Krašto apsaugos ministerijai, Kariuomenės štabo, Saugumo departamento) dokumentų tyrimais bus nagrinėjama Lietuvos tarptautinė ir vidaus padėtis okupacijos išvakarėse, okupacijos eiga bei Lietuvos aneksija; aptariama lietuvių tautos padėtis Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karo laikotarpiu, antroji sovietinė okupacija ir jos pasekmės Lietuvai.

19-ojo ir 20-ojo amžių Lietuvos istorijos aspektai (Rimas Kriščiūnas). 19-ojo amžiaus reikšmė lietuvių tautos, inteligentijos ir politinių srovių vystymesi. Bus nagrinėjama tautinių mažumų konfliktai 20-ame amžiuje — kaip buvo sprendžiama, kas lietuvis, kas lenkas, kokie lietuvių ir žydų ryšiai? Lietuvos teisiniai pagrindai Nepriklausomybės laikotarpiu.

Moterys ir vyrai lietuvių kultūroje (Vytautas Kavolis). Moterų ir vyrų reikšmės lietuvių kultūroje kitimo istorija nuo baltų mitologijos iki „postmodernių“ aprašų šiandieninėje literatūroje. Galvojimo būdai, į kuriuos buvo spaudžiami vyrų ir moterų santykiai; metaforos, kuriomis buvo išreiškiama tai, kas įvairiais laikotarpiais laikyta būdingomis moterų ir vyrų elgesio ir jausenos savybėmis; moterų ir vyrų samoningumo evoliucija. Metodai, kuriais naudojantis galima šiuos klausimus empiriškai studijuoti, šiuo požiūriu rekonstruojant įprastinį lietuvių kultūros istorijos modelį.

Kaip matyti, kursas dėstys išsiviję gerai žinomi profesoriai ir mokslininkai. Šiais metais bus ir vienas lektorius iš Lietuvos, istorikas profesorius Vytautas Žalys, kuris 1989 metais apgynė disertaciją, nagrinėjančią Baltijos valstybių tarptautinę padėtį Antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir jo pradžioje.

Kursantų patogumui veiks biblioteka, periodikos kioskas bei knygynas, kur bus galima įsigyti paskirytų kursų vadovėlių ir kitų naudingų lietuviškų knygų.

Nors patariama į seminarą registruotis dviem savaitėm, galima ir vienai. Tiems, kurie registruojasi tik vienai savaitėi, patariama atvykti pirmąją savaitę, nes seminaro programos tęstinumas reikalauja dviejų savaitių. Seminaro mokestis yra 330 dolerių už dvi savaites ir 200 dolerių už vieną.

Lituanistikos seminarą rengia direktorių taryba, kuri susideda iš Pasaulio, JAV ir Kanados Lietuvių Bendruomenės švietimo tarybų, Illinois universiteto Chicagoje Lituanistikos katedros vedėjo profesoriaus Broniaus Vaškio, Pasaulio, JAV ir Kanados Lietuvių jaunimo sąjungų atstovų. Ruošos darbus atlieka komisija, į kurią įeina Vainis

Aleksa, Sigita Bersenaitė, Vida Brazaitytė, Vida Kuprytė ir Laima Sidrytė-Aleksienė. Norintieji seminarą dalyvauti turi nedelsiant telefonu kreiptis į Vidą Kuprytę (708) 863-0935 arba į Laimą Sidrytę - Aleksienę (312) 733-1981.

EUROPOS STUDIJŲ SAVAITĖ

Trisdešimt septintoji Europos lietuviškųjų studijų savaitė šiais metais vyks nuo rugpjūčio 5 iki 12 dienų centrinėje Šveicarijoje, Einsiedeln vietovėje. Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas N. Priekšas praneša, kad rugpjūčio 9 dieną ten kviečiamas Europos LB pirmininkas bei valdybų metinis posėdis. Europos lietuviškųjų studijų savaitę registruojamasi pas Šveicarijos LB sekretorę I. Kaestli-Augevičiūtę, 23 Buerglerstrasse, 3006 Bern, Switzerland. Telefono numeris 031-440011. Registracijos mokestis — 100 šveicariškų frankų.

MOKYTOJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

Mokytojų, tėvų ir jaunimo studijų savaitė, vykstanti kasmet nuo 1967 metų, šiemet bus Dainavoje, Manchester, Michigan, nuo rugpjūčio 5 iki 12 dienų. Programoje numatyta 17–18 paskaitų. Bendro pobūdžio paskaitas skaitys Viktoras Jautokas („Atominei bombai ar reaktoriui sprogti“) ir Juozas Masilionis („Koks turėtų būti mokytojas“).

Švietimo metodikai skirtos penkios paskaitos: Aldonos Milmanienės „Skiemeninė skaitymo metodika“, Nijolės Gierstikienės „Reprezentacinė metodika“, Nijolės Nausėdienės „Tautosakos ir jos dėstymas“, Juozo Plačo „Geografinės dėstymas“, Gražinos Sturionienės „Istorijos dėstymas“.

Literatūros temomis paskaitas skaitys Apolinaras Bagdonas — „Vaižgantas Žemaitijoje“, Vacys Kavaliūnas — „Oskaras Milašius ir jo kelias į Dievą“, dr. Jolita Kavaliūnaitė — „Žvilgsnis į kelis lietuvių poetus“ ir Stasė Petersonienė — „Tremtinių poezija“.

Tėvams aktualias paskaitas skaitys Marytė Utz — „Kaip išlaikyti lietuviškumą mišrioje Lietuvoje“ bei Rūta ir Arūnas Udriai — „Neakivaizdinės mokyklos sistema“. Palyginamąsias paskaitas skaitys Jūratė Stirbienė — „Naujausi pasiekimai amerikietiškoje mokykloje“ ir dvi mokytojos iš Lietuvos, Dalia Tilindienė ir Vida Gasperkaitė — „Pirmieji Montessori žingsniai Lietuvoje“. Apie sportą kalbės Bronius Keturakis, apie liaudies dainas Bronius Krokys. Jaunimui bus kasdien moky-

tojo Juozo Masilionio vedamos lietuvių kalbos pamokos, Jadvygos Matulaitienės mokomi tautiniai šokiai ir įvairios vakarinės programos. Paskaitų metu veiks vaikų darželis, vadovaujamas Danos Mikulienės parinktų studentų, kad tėvai galėtų studijinėje programoje dalyvauti. Jau kelinti metai kartu su Mokytojų studijų savaitę vyksta pamokos ir pratybos lietuviškai besimokantiems, vedamos Broniaus Krokio.

Mokytojų, tėvų ir jaunimo studijų savaitę prašoma registruotis pas Juozą Masilionį, 4632 South Keating, Chicago, IL 60632. Telefonas: 312-588-2629.

LIEUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

Rugpjūčio 12–19 dienomis Dainavoje, Manchester, Michigan, vyks Lietuviškųjų studijų savaitė. Ją rengia Lietuvių fronto atstovs Washington'e Stasys tobičiūnas, bet joje dalyvauti kviečiami visi, kuriems rūpi ne tik ligšioliniai Lietuvos atgimimo įvykiai, bet ir tolimesnė nepriklausomos Lietuvos Respublikos valdymo raida ir kryptis. Tad didesnė šios studijų savaitės paskaitų svarstybė bei diskusijų dalį apjuos bendra tema *Lietuvos valstybingumo formos ir turinys*.

Į Lietuvos kultūrinio, socialinio, ekonominio ir politinio gyvenimo vystymąsi ir tokio vystymosi galimybes bus bandoma žvelgti politinės demokratijos principu požiūriu. Kita savaitės programos dalis bus skirta mūsų pačių veiklos klausimams: ar tokie svarbūs dabarties momentu veiksniai atlieka savo paskirtį; ar kartais nereikalingas jų „persitvarkymas“; ar privati iniciatyva geriau tinka greitosios pagalbos akcijai...?

Studijų savaitę galima registruotis ir kambarius užsisakyti (jeigu dar yra likusių) pas Joną Vasarių, 979 Proehl Drive, Barberton, OH 44203. Tel. 216-644-7411. Savaitės programa numatyta tokia (bet negarantuojama, kad ji nebus papildyta ar pakeista):

Suvažiuojama rugpjūčio 12, sekmadienį.

Pirmadienis, rugpjūčio 13. Adv. Povilas Žumbakis: Greitoji akcija padėti atsikuriančiai Lietuvai. Arūnas Gudaitis: Naujosios Lietuvos įstatymai. Arūnas Gudaitis taip pat supažindins dalyvius su Povilo Žumbakio redaguota nauja knyga *Lithuanian Independence*.

Antradienis, rugpjūčio 14. Prof. dr. Vytautas Vardys: Lietuva po Nepriklausomybės paskelbimo. Koreferantai — kun. Stasys Kazėnas, Viktoras Makoveckas ir kt.

Trečiadienis, rugpjūčio 15. Simpoziumas — Brazaičio ir Landsbergio vyriausybės paralelė. Referuoja: dr. Adolfas Damušis,

Pilypas Narutis, Viktoras Makoveckas. Moderuoja dr. Vytautas Vardys.

Ketvirtadienis, rugpjūčio 16. Viktoras Makoveckas: Politinė diferenciacija Lietuvoje. Popietinėmis valandomis — LFB tarybos pilnatis posėdis.

Vakare — poezijos ir literatūros vakaras su Julija Švabaite ir Julium Keleru.

Penktadienis, rugpjūčio 17. Dr. Augustinas Idzelis ir Edas Klimas: Lietuvos politinio ir kultūrinio gyvenimo klausimai. Viktoras Nakas: Mūsų įtaka Amerikos spaudai ir TV. Simpoziumas — Išeivijos veiksmų kryžkelė po Kovo 11-osios.

Vakare — Laisvės kovotojų vakaras.

Šeštadienis, rugpjūčio 18. Simpoziumas — Privati iniciatyva ir staigi politinė akcija. Dalyviai: Viktoras Nakas, Ingrida Bublienė ir kt. Simpoziumas — Lietuvos ekonominės perspektyvos. Dalyvauja: Jonas Pabedinskas, dr. Adolfas Damušis, Indrė Šemogienė.

Vakare — užbaigiamasis koncertas, kurio programą atliks mergaičių dainos būrelis iš Kanados, vadovaujamas Nijolės Benotienės.

Savaitės metu — rytas šv. mišios, laisvu laiku — poilsis prie Spyglgio, vakarais videofilmai, dienos diskusijų tėsiniai, LFB veiklos klausimai, organizuoti ir privatus pokalbiai, poezija, politika ir kasdienybės temos.

VADYBOS SEMINARAS

Amerikos Lietuvių jaunimo sąjūdis ruošia seminarą: „Vadyba ir samoningumas Lietuvos atečiai“. Seminaro programos tikslas — duoti dalyviams progą ugdyti savo vadybos ir organizavimo talentus. Seminaras kviečia amerikiečiai bei lietuviai, politikai, ekonomistai, verslo ir aukštojo švietimo žinovai, su kuriais vyks dalyvių pokalbiai. Tarp lektorių bus Linas Kojelis, U.S. Baltic Foundation pirmininkas, JAV senatorius iš New Yorko Alfonso D'Amato, Lietuvos atstovas Washington'e Stasys tobičiūnas, Kristina Butvydas, komunalinių santykių bendrovės prezidentė.

Seminaras vyks rugpjūčio 9–12 dienomis Apreiškimo parapijoje, Brooklyn, New York. Pradžią — ketvirtadienį, rugpjūčio 9 dieną, 3 val. p.p. Registracijos mokestis — 85 doleriai. Dėl informacijų jaunimas gali kreiptis pas Rimą Simonaitį, tel. 203-523-5619, arba pas Antaną Vainių, tel. 215-648-0241. Chicagoje registracijos anketą gali parūpinti *Draugo* „Akademinių prosvaisių“ skyriaus redaktorė Rita Likanderytė, 6556 South Talman, Chicago, IL 60629. Telefonas 312-337-9057.

Dėl Lietuvos pozicijos...

(Atkelta iš 3 psl.)

viename klausime. Pagal Baltijos tarybos susitarimus, ryšių reikaliai ir Lietuvos susisiekimo sistemos vystymas bus koordinuojami kartu su Latvija ir Estija. Pavyzdžiui, nėra reikalo ir neturime tiek pinigų, kad galėtume įrengti tris didelius tarptautinius aerodromus. Ko gero yra tikslinga įrengti vieną (sakykim, Rygoj), i kurį būtų skraidoma iš toli. Pavyzdžiui, iš Europos, kur skridimai artimesni, galima skraidyti į Vilnių, į Kauną ar dar kur nors, o tas transatlantinis ko gero bus tik vienas aerodromas.

Kalbant apie geležinkelius — tie darbai irgi yra koordinuojami, ir aš žinau, kad ministras Biržiškis kartu su Latvijos ir Estijos ministrais buvo nuvykęs pasitaritį į Maskvą su kelių ministru. Bet tas Maskvos sąjunginis ministras visai nenori pripažinti Lietuvos ir sako, kad tas reikalas yra sąjunginė kompetencija, ir visai neina į kalbas. Bet vėl tai yra vienas iš derybų objektų, apie kurį turė-

AKADEMINIO SKAUTŲ SĄJŪDŽIO STUDIJŲ DIENOS

Akademinių skautų sąjūdžio Studijų dienos, pavadintos „Kovo vienuoliktą“, šiais metais vyks rugpjūčio 17–18 dienomis Lietuvių centre, Lemont, Illinois. Dalyviai renkasi penktadienio, rugpjūčio 17 dienos, vakarą 8 val. ir Studijų dienos pradedamos lauzu 8:30 val.

Šeštadienio, rugpjūčio 18 dienos, rytinėje programoje LSS vyriausia skautininkė Stefa Gedgaudienė kalbės tema „Lietuvos skautija“. Diskusijas klausimu „Ar grįšime į Lietuvą?“ moderuos Rimas Griškelis. Po pietų 1:30 val. prof. dr. Rimvydas Šilbajoris skaitys paskaitą „Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimas“. Algis Zaparackas kalbės apie „Lietuvos valdžios profilį“. Pagrindinė paskaita „Kovo vienuoliktą“ bus 4 val. p.p. Vakarinė programa prasidės 7 val. — bus rodomos vaizduojamos ir filmai iš Kovo vienuoliktosios bei vėlesnių įvykių Lietuvoje, taip pat ištraukos iš įvairių JAV televizijos programų, kuriose buvo diskutuojami Lietuvos reikalai.

Studijų dienų metu vyks dvi parodos: Lietuvos spaudos paroda, paruošta Jono Dainausko, ir politinių karikatūrų, susijusių su Lietuvos laisvės siekimais, iš įvairios spaudos paroda.

Studijų dienoje dalyvauti kviečiami visi Akademinių skautų sąjūdžio nariai, o taip pat ir kiti jų programa susidomėję asmenys. Informacijų galima gauti ir Studijų dienoms registruotis pas Joną Variakojį, tel. 312-585-8649.

ATEITININKŲ STUDIJŲ DIENOS

Šiometinės Ateitininkų studijų dienos vyks Darbo šventės savaitę, nuo rugpjūčio 31 iki rugsėjo 3 dienos, Dainavoje, Manchester, Michigan. Penktadienį, rugpjūčio 31 dieną, nuo 2 val. p.p. vyks registracija, o vakarinėje programoje Algimantas Bublys kalbės apie Lietuvos architektūrą, pokalbį iliustruodamas vaizdine medžiaga.

Šeštadienį, rugsėjo 1 dieną, priešpiet bus simpoziumas tema „Ateitininkija naujų uždavinių akivaizdoje“, vadovaujamas dr. Petro Kaufmano, kuriame dalyvaus kun. Stasys Kazėnas — „Ateitininkai Lietuvoje“, dr. Romualdas Kriaučiūnas — „Ar galime remtis dabartine mūsų struktūra?“ ir dr. Vytautas Vygantas — „Ateitininko darbu perspektyva kasdienybėje“. Popietinės paskaitos: dr. Vytauto Virdžio „Apmąstymai apie Kovo

vienuoliktąją“ ir adv. Povilo Žumbakio „Amerikos liberalizmas ir Sovietų nomenklatūra“. Vakare pasirodys Chicago's dramos būrelis „Vaidilutė“.

Sekmadienio, rugsėjo 2 dienos, rytą bus supažindinimas su tik ką pasirodžiusia Prano Kuraičio *Filosofijos raštų rinkine*. Dalyvaus ir žodį tars veikalo redaktorius filosofas dr. Juozas Girnius. Viktoras Makoveckas skaitys paskaitą „Kuraitis ir Girnius: liberalizmo pradininkai Lietuvoje“.

Sekmadienį popiet bus susipažįstama su kita nauja knyga — Ateities literatūros fondo tik ką išleistu Juliaus Kelero eilėraščių rinkiniu *Baltas kalėdaitis*, programoje dalyvaujant ir pačiam poetui. Knygą aptars Aušra Liulevičienė. Po to, bus Juliaus Kelero paskaita „Pažinimo motyvas Vytauto Mačernio poezijoje“. Vakaro programa skirta poezijai ir muzikai.

Pirmadienį, rugsėjo 3 dieną, baigiamąją Studijų dienų paskaitą skaitys Lilė Gražulienė tema: „Suaugimas į tikėjimą ir tautiškumą“. Bus Studijų dienų uždaramasis posėdis.

Registruotis reikia pas Birutę Bublienę, 5190 Longmeadow, Bloomfield Hills, Michigan 48013. Registruojantis prašoma pridėti Studijų dienų mokestį. Sėdėdrams ir studentams: kambarys — 55 dol., maistas — 60 dol. Maistas moksleiviams — 45 dol., jaunūniui — 30 dol. (vaikams iki penkerių metų — veltui). Čekius prašoma rašyti: Lithuanian Catholic Federation „Ateitis“.

SANTAROS ŠVIESOS SUVAŽIAVIMAS

Santaros Šviesos trisdešimt septintasis suvažiavimas įvyks šių metų rugsėjo 6–9 dienomis Tabor Farm, Sodus, Michigan.

Suvažiavimo programoje dalyvauti yra pakviesti: Algirdas Titus Antanaitis, Živilė Bilaišytė, Raymond Filip, Ilona Gražytė-Maziliauskienė, Vytautas Kavolis, Kęstutis Keblys, Julius Keleras, Darius Kuolys, Viktoras Makoveckas, Tautvydas Marcinkevičiūtė, Algis Mickūnas, Kazimieras Motieka, Gintaras Patackas, Tomas Remeikis, Sigita Samuolienė, Liūnė Sutema, Rimvydas Valatka, Bronius Vaškis ir kiti.

Šeštadienio literatūros vakare savo kūrybą skaitys: Živilė Bilaišytė, Raymond Filip, Julius Keleras, Gintaras Patackas. Suvažiavimo metu bus išstatyta Arūno Buksaus foto darbų paroda. Veiks spaudos kioskas.

Dėl platesnių informacijų ir registracijos reikalais galima rašyti Marijai Paškevičienei, 306 55th Place, Downers Grove, IL 60516.

lika jau turi būti pripažinta protokole. O kad bus vilkinama ir kad Maskva nenorės to daryti — labai gali būti. Bus reikalingas tarptautinis spaudimas. Kita vertus, dabar susidaro įspūdis, ir net pokalbiuose su Gorbačiovu mūsų deputatai girdėjo tokį išsireiškimą, kad Lietuva yra kaip rakštis Sovietų Sąjungoje ir kad, matyt, tą rakštį reikia kuo greičiau ištraukti. Ir labai gali būti, kad Sovietų Sąjunga kaip tik norėtų Lietuvą greitai išmesti, o, pavyzdžiui, Latviją ir Estiją pasilaikyti. Gali būti įvairūs variantai.

— *Kokias mintis mums čia, kalbant su Kongreso atstovais ir politikais apie moralitumą, svarbiausia iškelti?*

— Šiuo metu aktualūs klausimai: humanitarinė pagalba Lietuvai, Lietuvos tarptautinis pripažinimas, Lietuvos dalyvavimas Helsinkio II procese, na ir tolimesnė ekonominė pagalba Lietuvai. Kiek žinau, tas projektas SEED II ruošiamas, ir jeigu jis galiotų ir Lietuvai, tai galvoju, kad jis būtų didžiulė pagalba. Ten man atrodo eina kalba apie dideles sumas.